

Callenbach.	25	Schrill, Ernst	Het Kerstfeest van den schaapherder.	f 0.07 ⁶	13 en o.	1908	26
Daamen.		Schrijver, G.	§Jongens van de Club.	- 1.25 ¹⁾	12 en o.	1909	—
Bredée.	79	Schubert, Dr.G.H.	*Blank en Bruin.	- 0.90 ²⁾	"	"	—
"	72	"	De geschiedenis van Jacob Werner.	- 0.30	"	1909	—
"		Schuurman.	De deserteur.	- 0.30	10 en o.	—	—
Callenbach.	61	Sparenburg, P. A.	Wajimpoe.		17 en o.	—	—
"	103	Staverman, H. J.	*De geit van Japie.	- 0.12 ⁵	6—10	"	—
"	149	"	*Slecht beloond.	- 0.20	13—17	1907	26
"	250	Stretton, Hesba	Het verwaarloosde Boek.	- 0.30	17 en o.	1908	26
"	150	"	§Jessica's eerste gebed.	- 1.— ⁶⁾	13 en o.	"	24
Cohen.	1004	"	*Thuis best.	- 0.30	14 en o.	"	26
Callenbach.	159	Veka.	Onzes Heeren rentmeesters.	- 0.50	15 en o.	1909	19
"	91	"	*God zorgt.	- 0.35	12 en o.	1908	26
Bredée.	64	"	*De kleine diacones.	- 0.15	14 en o.	1909	19
Callenbach.	131	"	*In het vinkennest.	- 0.25	12 en o.	"	19
"	8	Visser, P. Czn.	*De kleine visscher.	- 0.25	10 en o.	"	24
Bredée.	33	Vollmar.	Een arme slavin.	- 0.05	13—16	1908	26
Callenbach.	40	Walda, R. H.	Onder het beste dak.	- 0.10	12 en o.	"	25
Bredée.	104	Walton, O. F.	*Harmen Kikstra.	- 0.10	10 en o.	1909	24
Cohen.	1024	Wiedemann.	*Achter de schermen.	- 0.50	14 en o.	1908	24
			Kinderbijbel.	- 0.75	8—12	1909	19

Ook herinner ik nog aan:

Alle werken van A. C. Kuiper.

" " " Mevr. de Pressensée.

" " " Louise Alcott.

" " " Spyri.

De Kaapsche Kinderbijbel, bij Bolle.

Bijbelsche Geschiedenis, Ulfers.

De erfgename van Redchyff, door Miss Yonge.

Voor onderen: Pelgrimsreis van Bunjan.

Bredée, Jonge Scheepstimmerman, J. de Liefde.

" Enkhuizen in den Geuzentijd, P. Vergers.

N.B. De boekjes, waarbij ik achter den prijs een * zette, zijn geen Zondagsschool-uitgaven en de prijsvermindering bij grotere afname is daarop niet van toepassing.

Sommige der duurder werkjes kunnen ook gebonden geleverd worden; ik merkte ze met een 6 achter den prijs, men raadplege daarover verder den catalogus des betreffenden uitgevers.

1) Bij 6 ex. f 1.10, bij 12 ex. f 1.—, bij 24 ex. f 0.90.

2) Bij 6 ex. f 0.80, bij 12 ex. f 0.70, bij 24 ex. f 0.60.

Bespreking van Kinderboeken.

(Vervolg).

De oudere boekjes moet ik nu tot 1910 laten rusten, daar de nieuwe uitgaven voor Kersttijd zijn verschenen.

Van de 33 stuks, die ik tot nu toe las, handelen er 14 over een of ander onderwerp uit de vaderlandse of algemeene geschiedenis, terwijl de stof van de meeste dezer is ontleend aan een episode uit de geloofsvervolgingen. 1)

De overige boekjes geven tooneeltjes uit het dagelijksch leven te zien. Bij twee valt men door 't ijs — bij één uit een boom.

Gunstig steken hier bij af twee boekjes uit den vreemde overgebracht, die eens een nieuw gezichtspunt openen. Alleta Hoog brengt ons, van uit de oppervlakkigheid van 't dagelijksch gedoe om ons heen, in letterlijken zin in hooger sferen n. l. op een vuurtoren. Dat geeft eens wat variatie. Maar niet alleen de omgeving, ook de figuranten zijn waardig den kinderen te worden voorgesteld en geven hun het voorbeeld van trouw, moed en volharding. 't Boekje dat ik op 't oog heb is:

1) 't is wel begrijpelijk, dat Christelijke kinderschrijvers deze stof bij voorkeur kiezen, want zij is boeiend en geeft gereedelijk aanleiding tot het houden van stichtelijke besprekingen. Ik juich het echter niet toe, dat de haat tegen de Katholieken reeds bij kinderen zoo wordt aangewakkerd. Gelukkig zijn er gunstige uitzonderingen.

„Kleine helden”; frisch en vlot vertaalde Mej. Hoog dit, uit twee verhalen bestaand boekje, uit het Duitsch. In 't eerste deel neemt de elfjarige Klaas den verantwoordelijken post van vuurtorenwachter voor zijn grootvader waar, want bij helder weer had de knecht voor twee dagen verlof gekregen en door een val is grootvader uitgegleden en ligt nu bewusteloos neer. Het kalme weer heeft plaats gemaakt voor storm en met groote inspanning verricht het kind grootvaders werk, worstelend tegen den slaap. Dat juist in dezen nacht de vader van Klaas thuis komt, voorgelicht door de „glazen” door zijn zoon in orde gehouden, dat zullen velen wel heel „treffend” vinden! In het tweede deel „In oorlogstijd”, wordt verteld van den tienjarigen Frits, die in de ure des gevaars hulp gaat halen, waardoor zijn vader, die wegens het niet willen breken van zijn eed bijna was ter dood gebracht, nog gered wordt. Voorts kregen we nog eene vertaling uit het Engelsch:

„Dokter Barnardo en Punch, de zakkeuroller”, een ware geschiedenis door Nora, 2de druk. De jeugd leert daaruit den grooten dokter-philanthroop en iets van zijn werk kennen. Een zeer goed boekje, niet opgesmukt of preekerig, met goede illustraties. Van Elisabeth zijn de twee volgende: De 2de druk van

„Zoo'n lafaard”, een heel goed boekje met heerlijk grooten druk en goede plaatjes, over een jongen, eerst weinig beteekend, laf en veracht door de lieden van zijn woonplaats,

die echter ten slotte zijn broeder uit den dood redt en zich in zijn plaats laat fusilleeren. Een heel wat geschikter onderwerp, (voor kinderen van 12 jaar en ouder) dan

„Brommige Teun”, 3de druk, die weer door een kind bekeerd wordt. Van Johanna krijgen we een 4den druk van „Klein Leentje of Eere zij God”, reeds vroeger door mij besproken en goedgekeurd; vervolgens

„De Drakenhoeve”, (2de druk). Goed, echt uit het jongensleven, vooral dat eerste gedeelte over 't belletjes-trekken. Jammer, dat niet alles zoo natuurlijk is, o. a. waar Nico van zijn overleden vriendje, vroeger een eerste hachje, zegt: „Och Moeder! Als Huib nog maar leefde, dan zou ik van den goeden weg niet afdwalen. Zijn steun kan ik niet missen”; voorts

„In de handen van zeeroovers”, 2de druk; goed voor tien jaar en ouder, en

„Waarom Willem altijd zijn versje kent?” Dit is dan over dien jongen, die uit den boom valt, nadat hij door anderen er toe is aangezet, een nest uit te halen. Ik ken ouders, die hun eenigen zoon beweenen, wien een dergelijk lot overkwam; 't kan dus als waarschuwing nuttig zijn en dan is 't verder vooral geschikt voor kinderen, die voor de Zondagschool hun versje moeten leeren.

„Een te laat berouw”, door Quirina moest ik afkeuren, hoewel er, o. a. op blz. 44, sommige goede dingen in staan. Het valt erg af bij het mooie „Mijn jongen”. Ook hier lezen we van een man, die vooruit komt in de wereld en zich dan over zijn arme ouders schaamt, doch welk een verschil van behandeling van deze stof! Ook kan ik geen gunstig oordeel uitspreken over de negen volgende werkjes:

1. „God verlaat Zijn kinderen niet”, een kerstverhaal door J. C. Luitingh, 4de druk. Als geheel-onthoudingstraktaat voor ouderen zeer goed, acht ik het evenwel voor kinderen ongeschikt. Zoo ook

2. „De Heer verlaat de Zijnen niet”, door Schötteldreiër, 6de druk.

3. „Het lot in de klingelbuil”, door J. de Liefde, 3de druk. Smakelijk wordt er in verteld, en de ontevreden vrouw, evenals haar vreedzame echtgenoot, worden goed geschetst, het spelen in de staatsloterij veroordeeld. De schrijver zegt wel: „Een verhaal voor de jeugd”, doch wat is het, dat het daartoe stempelt?

4. „Wien God bewaart, is wel bewaard”, door Betsy, 3de druk, wemelt van teksten en preeken. Gaarne hoor ik die op hun tijd, maar dan liefst uit den bijbel en van den preekstoel, maar niet als soepgroenten zwemmend in 't vleeschnat van een kinderverhaaltje. Mij dunkt er was veel beter werk van Betsy te herdrukken geweest, b. v. „God ziet mij”, dat jammer genoeg uitverkocht is.

5. „Christoffels oude orgel”, evenals

6. „Engeltje's Kerstfeest en Dotje”, door Mevr. O. F. Walton; men geve zich echter eens de moeite deze twee werkjes, thans in een nieuw kleed en groot formaat uitgegeven, zelf door te lezen, of na te zien wat ik op blz. 210 van dezen jaargang van „Het Kind” over „Dotje” schreef.

7. „De dorpsveldwachter”, een verhaal uit den water-vloed van 1825, 2de druk, door J. F. Buisman,

8. „Waartoe groote rampen soms dienen moeten”, 2de druk, door Wilha Riem Vis, over veenbrand in 1833, en

9. „Het gezegend Kerstfeest”, een verhaal door Schötteldreiër, 6de druk. De opzet, de gedahte is heel aardig —

de uitwerking slecht verzorgd. Och, dat gepreek is zoo gemakkelijk! Maar hoe best had nu eens beschreven kunnen worden, wat de meisjes *deden*. De schrijver zegt, dat hij kinderen kent, die wenschen iets voor anderen te doen, maar het bij dat wenschen laten en niets doen; maar wat *deze* meisjes nu eigenlijk *wel* doen, anders dan hun plan aan de ouders meedeelen — dat hooren we niet. We moeten ons maar tevreden stellen met te *denken*, dat eenige der kleedingstukken, die op de tafel liggen, door de meisjes zelf zijn vervaardigd; want dat zou dan toch veel meer waarde hebben, dan al dat gekoop van den vader. Een weinig omgewerkt zou het een allerliefst en nuttig boekje kunnen worden. Thans volgt:

„Harmen Kikstra, of strijd en overwinning”, door R. H. Walda, 3de druk. Kikstra! Welk een naam! Hoe bedenkt iemand het! Dan nog maar liever rondweg Kikkert of Klikspaan, want daar doet het ons telkens aan denken. Verander die *k* in een *n* en ge hebt een ordentelijken naam, Kinstra, die niemand zal doen *kikken* van 't lachen. Maar nu over 't boekje zelf. Ik noem het heel goed, vooral daar het zoo echt uit het jongensleven is gegrepen; wel vond ik echter vreemd, dat de jongens nu ineens zulke *dikks* vrienden werden, nadat Harmen, Douwes, die hem vroeger zoo plaagde, uit het wak in 't ijs had gehaald en dat terwijl Douwe's karakter lang niet zoo hoog staat als dat van Harmen (zie blz. 5). Ook de zin: „Met dezen komt het zeker goed, maar die op een anderen weg gaan, zijn in Gods oog boezen en zullen eens voor eeuwig omkomen”, is een te ruwe uitdrukking in een kinderboek en ook niet eens een waarheid want zoo lang er leven is, is er hoop. Overigens beveel ik het gaarne aan, voor den leeftijd van 10 tot 15 jaar. Aletta Hoog bewerkte naar 't Duitsch:

„Christfried's eerste reis.” Wel aardig, ook alweer dat frissche dat A. Hoog's werkjes zoo aangenaam maakt. Het thema: een jongen, die dominé wil worden, doet mij wel eens vreezen dat al te veel boertjes, timmerluidjes en schoenmakertjes, predikant of onderwijzer zullen willen worden, of zij er de middelen en bijzondere gaven voor hebben of niet, doch laat ons opmerken dat de vader van dezen Christfried zelf ook predikant is geweest en vóór zijn overlijden den wensch uitsprak, dat ook zijn zoon theologie zou studeeren. Aardig wordt verteld, hoe die jongen op reis gaat om de middelen te verkrijgen, die zijne moeder niet heeft, tot het bereiken van zijn levensdoel. Door tegenspoed laat hij zich niet afschrikken, hij gelooft vast: „God hoort mij toch, en Hij zal maken dat ik dominé word — tenminste als Hij 't goed vindt —” ... en in 't eind wordt de vurige wensch vervuld.

„Willem Wijcherts, een dappere Alkmaarder jongen”, door Jan van de Croese, is een nieuw oorspronkelijk boek, met zeer goede illustraties. Al is de heer Croese, dunkt me, nog geen eerste rang schrijver, het verhaal is boeiend. Mooi, misschien haast al te mooi om waar te zijn, is Willem's wars zijn van het „oog om oog en tand om tand”. Sommige dingen vervelen wel eens een beetje als het Mr. Kan-al en de vroolijke hansworsterij van Willem. Ook op blz. 154 al die . . . . . telkens tusschen de woorden van een stervende, och, dat staat me altijd zoo tegen! en toch schijnt men het dan pas echt te vinden. Men late zich echter door deze aanmerkingen niet afschrikken; het boek is de lezing zeer waard en veel jongens zullen er van genieten en leeren. Ook de heer Hoogenbirk geeft ons een nieuw oorspronkelijk boek:

„De Kleinkinderen”, smaakvol geïllustreerd door Geerling; dit boek is heel goed en zonder de fouten, die zoo heel veel Christelijke boekjes ontsieren. Het is een rustige vertelling, ditmaal zonder karakterstudie of land- en volkenkunde. Dat behoeft dan ook niet altijd. 't Is een schets uit den tijd van de vervolging der Protestanten onder Lodewijk XV. Met den hartelijken uitroep: Gelukkig! begroette ik den herdruk van het kleine, heel mooie boekje.

„Gedaan wat zij kon”, door Betsy. Moge op dezen tweeden druk er nog vele volgen. Warm beveel ik het aan. Voor den leeftijd van 8—15 jaar is het bedoeld. In 1906 besprak ik het, op blz. 169 van „Het Kind”, uitvoerig.

„Jantje en Kees”, voor 6—10 jaar van dezelfde, is ook een groote lieveling van mij en een der eerste werkjes, die ik in „Het Kind” besprak. Ik deed het vrij uitvoerig in 1906 in No. 18. Iemand, wie ik het ter lezing gaf en aan wier oordeel ik veel waarde hecht, had wel een paar bezwaren en die deel ik u gaarne mee. 1°. „Jantje deed kwaad met weg te loopen”, doch „Betsy” wijst daarop door te schrijven: „zij dachten er heel niet aan, in hun blijdschap, den kleinen weglooper te beknorren...” 2°. Zoo iets gebeurt niet elken dag; wèl iets als 't geen ons verteld wordt in „Gedaan wat zij kon”. Ik meen echter dat naast het gewone, ook wel eens het buitengewone mag, ja moet beschreven worden. 3°. „Dit kindergebed werd verhoord, maar lang niet alle gebeden worden, naar der kinderen wenschen, verhoord”. Moeten wij daarom elk verhaal, waarin van gebedsverhooring sprake is, weren? Deze vraag zou ik wel eens nader besproken willen zien in dit blad.

„Wenzel, de arme student”, door Alcock, 2de druk, heb ik in 1908 No. 24 van „Het Kind” aanbevolen.

De heer Hoogenbirk geeft nog vier lieve miniatuur boekjes, samen genaamd:

„Uit het Oosten”, n. l.

„Droogte en water”, waarin van allerlei verteld wordt, op water en droogte betrekking hebbende; nuttig en onderhoudend, doch misschien niet overal zóó begrijpelijk voor alle kleintjes als de drie volgende:

„De goede Herder”; dat is al heel lief en bevattelijk evenals

„Het schip van de Zandzee”, dat mij ook best beviel.

„Op den akker”, is ook goed. 't Zijn alle vier degelijke boekjes, waar de kinderen ook iets uit leeren. Ik beveel ze gaarne aan.

„Mijn gouden boek”, door Cora C. G. Daar had ik mij nu eens heel wat van voorgesteld, want ik dacht natuurlijk dat ook de inhoud de waarde van goud zou hebben. Ooh, neen, middelmatige versjes meest bij plaatjes, waarvan slechts enkele bijzonder goed zijn te noemen. Het koftje, ja dat is verguld. Dan nog maar liever een gewoon papieren boek als:

„Nora, of plicht boven genoeg”, door Betsy; dat voorspelt niet alleen, maar geeft ook veel goeds. De kleine Nora moet, terwijl moeder het waschgoed thuis bezorgt, haar spel staken en op haar broertje passen. Prettig vindt zij het niet, maar als haar vriendinnetjes haar trachten over te halen toch maar even te komen, wederstaat zij de verleiding en de uitkomst leert, dat zij daardoor meer dan één ernstig nadeel voorkomt.

„Ooba's zwerftocht”, door Marie is een heel lieve vertelling; daar het boekje toch zeker voor kinderen is geschreven, had die bekeering der moeder er niet in voor moeten komen,

dat is geen kinderkost, hoe goed en zonder overdrijving dit overigens ook is beschreven.

„De kleine visscher”, door Veka vind ik héél goed. Holger wordt uit een talrijk arm gezin door zijn oom tot hulp uitgekozen. Hij moet een vroolijk, voor een vrij triestig tehuis verlaten, doch laat zich door 't onaangename niet ter neerdrücken en vindt spoedig gelegenheid, door 'tgebruiken zijner talenten ten bate van anderen, ook zich zelf voor verveling te vrijwaren. Niet alleen tegen de golven van 't noodlot, maar ook tegen die der onstuimige zee, roeit hij moedig op, al is hij in zijn hart niet visscher, maar onderwijzer. Ook dit kind krijgt weer in 't eind de vervulling van zijn hartewensch. Meer in toon ware geweest, als de oom van deze verandering van carrière niets had willen weten.

„De Vader van Elsje Bremer”, door Ada, is wel lief beschreven, maar er zit zoo weinig in.

„Door een onzichtbare hand geleid”, door W. Riem Vis, is een boeiend verhaal van een bedorven eenig kind, dat door Zigeuners ontvoerd wordt en na vele jaren en velerlei wederwaardigheden zijne ouders terugvindt. 't Is goed verteld en geïllustreerd.

Wie 't degelijke en aangename wil vereenigen neme de boeken van Mej. A. van der Flier ter hand, b. v.:

„Een martelaar der heerschzucht”, een mooi boek over Floris V of

„Uit bange dagen”, waarin ons de sympathieke figuur van Lodewijk Napoleon duidelijk voor oogen wordt gesteld. Die Fransche tijd is minder afgezaagd dan de tachtigjarige oorlog. Behartenswaardige wenken en enkele grapjes vindt men in dit zeer mooie boek. Wim is slechts een bijfiguur, doch ook goed.

Ik herinner hier nog aan vroeger uitgekomen werken van dezelfde schrijfster:

„De Geuzenadmiraal van Zeeland”. Het is degelijke kost, die hier den kinderen wordt voorgezet, en af en toe verwijst de schrijfster naar de bronnen, waaruit zij veel stof voor dit boek putte. Enkele drukfouten zullen bij een herdruk wel verbeterd worden; een enkelen keer had de stijl nog beter verzorgd kunnen zijn; en

„Van Jacatra tot Batavia”, ook zeer goed, met vele nuttige wenken voor 't leven. Het flinke karakter van Jan Pieterszoon Coen vinden wij er levendig in beschreven; en ten slotte

„Uit het leven van een held”, ook zeer goed, over Piet Hein.

Bovengenoemde boekjes waren alle van den uitgever Callenbach te Nijkerk en nu laat ik volgen die, welke de heer Bredée te Rotterdam dit jaar uitgeeft:

„De zielverkooper van Bristol”, door C. Brouwer, een Christelijk romannetje, dat wel niet voor kinderen bedoeld zal zijn.

„Kwasie-meester en zijn vrienden”, vrij bewerkt naar het Duitsch door Veka, begint bijzonder goed. Het verhaal is boeiend, doch het thema weer kinder-bekeerings-geschiedenis. 't Valt me hard, maar ik kan het niet opnemen bij aanbevelenswaardige boeken.

„De Sluipmoordenaar van Villefans”, is een historische schets door J. H. van Linschoten, 2de druk. Inhoud goed, doch de druk is niet goed verzorgd, menig foutje teekende ik aan; door de beschrijving van het wreed ter dood brengen

van Balthasar Gerards, slechts geschikt voor ouderen. Een vierde druk verscheen van

„Kerstmis of de vlucht der Hugenoten”, van F. Bungener, naar het Fransch, door Hasebroek. Goed, maar er wordt nogal veel in gepreekt. Goed is ook,

„Wie wèl doet, wèl ontmoet”; toch had 't onderwerp mooier kunnen zijn. 't Is nu zoo echt: de deugd beloond, dubbel beloond. Overigens is de stof goed behandeld, zooals dit van Betsy te verwachten is.

„De jonge Scheepstimmerman”, door J. de Liefde, 3de druk. Goed; een brave knappe zoon zorgt voor zijne moeder, wordt gevangen genomen als spion, wat hij niet was, en door Napoleon weer vrijgesproken. Wijn en bier hadden wij daarbij kunnen missen; denken we aan al den jammer, die door het misbruik daarvan over ons land wordt uitgestort, dan lijkt het mij beter in Christelijke boekjes deze alcoholische dranken niet te berde te brengen, of alleen in afkeurenden zin er over te spreken.

„Enkhuizen in den Geuzentijd”, een geschiedkundig verhaal door P. Vergers, 2de druk. Goed, hoewel niet van de beste.

Herhaaldelijk hoor ik de klacht, laatst nog uit den mond van een uitgever, dat de lektuur van Christelijke kinderboekjes zoo vervelend is en zij alle op 't zelfde neerkomen. Ja, bij vele is dit het geval en mij dunkt het wordt hoog tijd, dat meer schrijvers en schrijfters van naam zich ook eens voor dit werk geven. Maar toch, er zijn gelukkig nog veel uitzonderingen en ik geniet er telkens van als ik die vind. Zoo noem ik dan ook gaarne

„Ten slotte Vrienden”, door Johanna Breevoort. Het is zoo echt uit het kinderleven gegrepen. Ik vind het zeer goed en beveel het warm aan.

Bijzonder aangenaam verraste mij: „Wat zegt de Schrift”, door H. van Redern. Met litteratuur heeft dit cahier niets te maken, want de tekst ontbreekt. Onder elk der vijftien, meest zeer goede plaatjes vindt men twee bladzijden die de kinderen zelf moeten invullen met bijbelplaatsen, die betrekking hebben op het onderwerp, dat is uitgebeeld. In meer dan één opzicht een goede oefening. Zeker zal naar dit cahier veel navraag zijn.

„Naomi, of de laatste dagen van Jeruzalem” is een door Irene uit het Duitsch vertaalde verkorting van dit, door Mrs. B. J. Webb geschreven, bekende boek. Ik beveel de lezing gaarne aan.

Wat het uiterlijk betreft deser boekjes van den Heer Bredée het is alweer een allerliefste verzameling. Wel past de titelplaat niet altijd bij den titel b. v.: een vredig landschap met schapen en eendjes boven „De Sluipmoordenaar”, of een Europeesch kerkje bij „De laatste dagen van Jeruzalem” of „Enkhuizen” in een bergstreek en „De Zielverkooper” onder ijverig werkende boer en boerin, die zich van geen kwaad bewust schijnen te zijn, dat is echter mijn eenig bezwaar en overigens kan ik niet anders dan de kinderen gelukwenschen die zulke mooie boekjes zullen krijgen. Zonder uitzondering kan ik alle illustraties in de boekjes goed noemen, sommige zelfs héél goed. Wat is daar met de jaren veel verbetering in gekomen!

(Wordt vervolgd).

H. C. GUNNING—DE VRIES.

Openluchtscholen.

(Open-air schools, Waldschule).

Zoo vaak ons de naam van de geestvolle Noorsche schrijfater, Ellen Key, onder de oogen komt, denken we onwillekeurig aan haar betiteling van de tegenwoordige eeuw als „de eeuw van het kind”. Als van zelf vragen we ons dan af, in hoeverre de hygiënische, zedelijke en intellectueele belangen van het opkomend geslacht een vlijtiger behartiging hebben gevonden dan voorheen.

Vooreerst de belangen der gezondheid, niet omdat de school juist deze in de eerste plaats zou hebben te dienen, maar omdat krachtens de wet der wisselwerking tusschen lichaam en geest, slechts op de basis van een gezond gestel alle maatregelen van zedelijken of verstandelijken aard het meeste succes zullen hebben. En dan denken we aan wat door paedagogen en hygiënici in den loop van de beide laatste decennia is aanbevolen voor het welzijn der jeugd en wat daarvan is tot stand gebracht.

Herinneren we slechts aan enkele, die der schooljeugd ten goede zouden moeten komen als bewegingspelen in de openlucht, gymnastiek, baden en zwemmen, schoolwandelingen, een regeling der schooluren, die rekening houdt met de behoeften der kinderen van elken leeftijd, een regeling der vacantes, die niet enkel wordt bepaald door het believen van den kalender, hier en daar een christelijken feestdag aan te wijzen. Zorg voor de kinderen in de vacantie door z. g. n. vacatiespelen enz.

Zijn deze maatregelen alle voor normale, gezonde kinderen aangewezen en noodzakelijk geacht, voor de fysiek en geestelijk zwakken komen een aantal in aanmerking, welker nakoming een evengroot maatschappelijk belang inhouden. Wie hoorde hier ooit van een speciaal gymnastiekonderwijs voor schoolkinderen met te gering ontwikkelde borstkas of ander lichamelijk gebrek.

Er zijn gelukkig gunstige teekenen. Aan de wegruiming van menigen misstand wordt gearbeid. De herstellings- en vacantiëkolonies voor constitutioneel zwakke kinderen kunnen op een gestadige uitbreiding en een verblijdend succes bogen. In ons land mogen we wijzen op de scholen voor geestelijk achterlijke en zenuwzwakke kinderen.

Doch naast deze geestelijk minderwaardige kinderen staat een zeer groote groep van fysiek zwakke kinderen, wier geest ook voortdurend met verzwakking wordt bedreigd.

We bedoelen de scrophuleuze, bloedarme en bleekzuchtige, de niet tot normalen wasdom gekomen kinderen. Zorgen voor dezen ook al de herstellings- en vacantiëkolonies, het moet helaas gezegd, dat deze invloed door zijn betrekkelijk korten duur bij menig kind zoo weinig beklift. Men heeft daarom wel eens de vraag gesteld wat beter zou zijn: een geringer aantal kinderen langer tijd buiten of een zoo groot mogelijk aantal enkele weken. Een zaak der statistiek!

In het buitenland, bijv. in Engeland en Duitschland, is naast deze kolonies een organisatie in het leven geroepen, die eenerzijds den duur van het buitenverblijf tot maanden verlengt, anderzijds de stoornis in de schoolontwikkeling tot een minimum beperkt door *het lager onderwijs te laten doorgaan*.

De open-air schools in Engeland en de Waldschule in Duitschland zijn de schoolorganisatie, die dit dubbele voordeel tracht te bereiken. Hier zij daarom aan deze moderne inrichting een woord gewijd.